

PEDAGOGIK MAHORAT

3
2023

ISSN 2181-6883

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

3-son (2023-yil, aprel)

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2023

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

2023, № 3

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrda qarori bilan **pedagogika** va **psixologiya** fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2001-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 12 marta chiqadi.

Jurnal O'zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2016-yil 22-fevral № 05-072-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: 200117, O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy
Elektron manzil: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

TAHRIR HAY'ATI:

Bosh muharrir: Adizov Baxtiyor Rahmonovich – pedagogika fanlari doktori, professor

Mas'ul kotib: Sayfullayeva Nigora Zakiraliyevna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Begimqulov Uzoqboy Shoyimqulovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Navro'z-zoda Baxtiyor Nigmatovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mahmudov Mels Hasanovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Ibragimov Xolboy Ibragimovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Rasulov To'lg'in Husenovich, fizika-matematika fanlari doktori (DSc), dotsent

Yanakiyeva Yelka Kirilova, pedagogika fanlari doktori, professor (N. Rilski nomidagi Janubiy-G'arbiy Universitet, Bolgariya)

Andriyenko Yelena Vasilyevna pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va texnologiya ta'limi instituti, Novosibirsk, Rossiya)

Romm Tatyana Aleksandrovna pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta'lim instituti, Novosibirsk, Rossiya)

Chudakova Vera Petrovna, psixologiya fanlari nomzodi (Ukraina pedagogika fanlari milliy akademiyasi, Ukraina)

Hamroyev Alijon Ro'ziqulovich – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent

Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudova Muyassar, pedagogika fanlari doktori, professor

Kozlov Vladimir Vasilyevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Yaroslavl davlat universiteti, Rossiya)

Tadjixodjayev Zokirxo'ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor

Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor

O'rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor

Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Mahmudov Nosir Mahmudovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharofovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Chariyev Irgash To'rayevich, pedagogika fanlari doktori, professor

Qiyamov Nishon Sodiqovich, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Ro'ziyeva Dilnoza Isomjonovna, pedagogika fanlari doktori, professor

Qurbonova Gulnoz Negmatovna, pedagogika fanlari doktori (DSc)

To'xsanov Qahramon Rahimboyevich, filologiya fanlari doktori, dotsent

Nazarov Akmal Mardonovich, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jumaev Rustam G'aniyevich, siyosiy fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Zaripov Gulmurot Toxirovich, texnika fanlari nomzodi, dotsent.

Navruz-Zoda Layli Baxtiyorovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО

Научно-теоретический и методический журнал

№ 3, 2023

Решением Высшей аттестационной комиссии при Кабинете Министров Республики Узбекистан от 29 декабря 2016 года журнал включён в перечень изданий, рекомендованных для публикации научных результатов статей по направлениям «Педагогика» и «Психология».

Журнал основан в 2001 году.

Журнал выходит 12 раз в год.

Журнал зарегистрирован Бухарским управлением агентства по печати и массовой коммуникации Узбекистана.

Свидетельство о регистрации средства массовой информации № 05-072 от 22 февраля 2016 г.

Учредитель: Бухарский государственный университет

Адрес редакции: 200117, Узбекистан, г. Бухара, ул. Мухаммад Икбол, 11.

E-mail: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Главный редактор: Адизов Бахтиёр Рахманович – доктор педагогических наук, профессор

Ответственный редактор: Сайфуллаева Нигора Закиралиевна – доктор философии педагогических наук (PhD)

Хамидов Обиджон Хафизович, доктор экономических наук

Бегимкулов Узакбай Шаимкулович, доктор педагогических наук, профессор

Навроз-заде Бахтиёр Нигматович, доктор экономических наук, профессор

Махмудов Мэлс Хасанович, доктор педагогических наук, профессор

Ибрагимов Холбой Ибрагимович, доктор педагогических наук, профессор

Расулов Тулкин Хусенович, доктор физико-математических наук, доцент

Янакиева Елка Кирилова, доктор педагогических наук, профессор (Болгария)

Андрюченко Елена Васильевна (Институт физико-математического, информационного и технологического образования НГПУ, Новосибирск, Россия)

Ромм Татьяна Александровна (Институт истории, гуманитарного, социального образования ФГБОУ ВО НГПУ, Новосибирск, Россия)

Чудакова Вера Петровна, кандидат психологических наук (Национальная академия педагогических наук Украины, Украина)

Хамроев Алижон Рузикулович, доктор педагогических наук (DSc), доцент

Каххаров Сиддик Каххарович, доктор педагогических наук, профессор

Махмудова Муюссар, доктор педагогических наук, профессор

Козлов Владимир Васильевич, доктор психологических наук, профессор (Ярославль, Россия)

Таджиходжаев Закирходжа Абдусаттарович, доктор технических наук, профессор

Аманов Мухтор Рахматович, доктор технических наук, профессор

Ураева Дармоний Саиджановна, доктор филологических наук, профессор

Дурдиев Дурдимурад Каландарович, доктор физико-математических наук, профессор

Махмудов Насыр Махмудович, доктор экономических наук, профессор

Олимов Ширинбой Шарофович, доктор педагогических наук, профессор

Чариев Иргаш Тураевич, доктор педагогических наук, профессор

Киямов Нишон Содикович, доктор педагогических наук, профессор

Шомирзаев Махматмурод Хурамович, доктор педагогических наук, профессор

Рузиева Дилноза Исомжоновна, доктор педагогических наук, профессор

Курбонова Гулноз Несматовна, доктор педагогических наук (DSc)

Тухсанов Кахрамон Рахимбоевич, доктор филологических наук, доцент

Назаров Акмал Мардонович, доктор философии психологических наук (PhD), доцент

Жумаев Рустам Ганиевич, доктор философии политических наук (PhD), доцент

Зарипов Гулмурот Тохирович, кандидат технических наук, доцент

Навроз-заде Лайли Бахтиёровна, доктор философии экономических наук (PhD)

PEDAGOGICAL SKILLS

The scientific-theoretical and methodical journal

№ 3, 2023

By the decision of the Higher Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated December 29, 2016, the journal was included in the list of publications recommended for publishing scientific results of articles in the areas of «**Pedagogy**» and «**Psychology**».

The journal was founded in 2001.

The journal is published 12 times a year.

The journal is registered by the Bukhara Department of the Agency for Press and Mass Communication of Uzbekistan.

The certificate of registration of mass media № 05-072 of 22 February 2016

Founder: Bukhara State University

Publish house: 200117, Uzbekistan, Bukhara, Muhammad Ikbol Str., 11.

E-mail: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

EDITORIAL BOARD:

Chief Editor: Pedagogical Sciences of Pedagogy, Prof. Bakhtiyor R. Adizov.

Editor: Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Nigora Z. Sayfullaeva

Doctor of Economics Sciences Prof. Obidjon X. Xamidov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Uzokboy Sh. Begimkulov

Doctor of Economics Sciences, Prof. Bakhtiyor N. Navruz-zade

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Mels Kh. Mahmudov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Holboy I.Ibragimov

Doctor of Physical and Mathematical Sciences (DSc), Doc. Tulkin Kh. Rasulov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Yelka K. Yanakieva (Bulgaria)

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Andrienko Yelena Vasilyevna (Russia)

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Romm Tatyana Aleksandrovna (Russia)

Candidate of Psychology, Vera P. Chudakova (Kiev, Ukraina)

Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Doc. Alijon R. Hamroev

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Siddik K. Kahhorov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.M.Mahmudova

Doctor of Psychology, Prof. Vladimir V. Kozlov (Yaroslavl, Russia)

Doctor of Technical sciences, Prof. Zakirkhodja A. Tadjikhodjaev

Doctor of Technical sciences, Prof. Mukhtor R.Amanov

Doctor of Philology, Prof. Darmon S. Uraeva

Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Prof. Durdimurod K. Durdiev

Doctor of Economics, Prof. Nasir N. Mahmudov

Doctor of Pedagogical Science, Prof. Shirinboy Sh. Olimov

Doctor of Pedagogical Science, Prof. Irgash T. Chariev

Doctor of Pedagogical Science, Prof. Nishon S. Kiyamov

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Maxmatmurod X. Shomirzaev

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Dilnoza I. Ruzieva

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Gulnoz N. Qurbonova

Doctor of Philology, Doc. Qahramon R.Tuxsanov

Doctor of Psychology, Doc. Akmal M. Nazarov

PhD in Political Sciences, Doc. Rustam G.Jumaev

Candidate of technical sciences, Doc. Gulmurot T. Zaripov

PhD in Economics Sciences, Layli B. Navruz-zade

MUNDARIJA

№	Familiya I.Sh.	Mavzu	Bet
DOLZARB MAVZU			
1.	<i>САИПОВА Малоҳат</i>	Меҳнат миграцияси масалаларида хорижий ва маҳаллий олимларнинг изланишлари	7
2.	<i>МАХМУДОВА Диларом Ахмадовна</i>	Психологические особенности внутрисемейных отношений у жертв торговли людьми	11
PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA			
3.	<i>FAYZIEVA Umida Asadovna</i>	O'qituvchining kasbiy pedagogik kompetentligi va uni takomillashtirish yo'llari	16
4.	<i>AMONOV Adkham Kamolovich, ESHIMOV Rahmon Rustamovich</i>	Analysis of computer simulation models in inclusive education on legal approach to learning process	20
5.	<i>JALILOV Hafiz Naimovich</i>	Oliy ta'lim tizimida oila va kasb muvozanatining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	24
6.	<i>KARIMOVA Mahbuba Nutfullayevna</i>	Texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini shakllantirishning zamonaviy usullari	29
7.	<i>MIRZAYEVA Dिल्фуза Shavkatovna</i>	Bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligida art-pedagogik kuzatib borish konsepsiyasi	34
8.	<i>MUXIDOVA Olima Nurilloevna</i>	Ta'lim tizimida transversal kompetensiyaning ahamiyati	38
9.	<i>NEMATOVA Zebo Tursunboyevna</i>	Autentik materiallar orqali talabalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirish metodikasi	42
10.	<i>QULIYEVA Shahnoza Halimovna</i>	“Texnologik ta'lim” yo'nalishi talabalarida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish mexanizmlari	47
11.	<i>QAHHOROV Siddiq Qahhorovich, RUSTAMOV Hakim Sharipovich</i>	Talabalarining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda didaktik dasturiy vositalardan foydalanish	52
12.	<i>XUDAYBERGANOV Shuhrat Shavkat o'g'li</i>	Akademik erkinlik va milliy pedagogikaning o'zaro aloqadorligi	59
13.	<i>ЖУМАЕВ Рустам Фаниевич</i>	Интегратив ёндашув асосида талабаларда фуқаролик позицияси ва касбий компетенцияни такомиллаштириш	64
14.	<i>DILOVA Nargiza Gaybullayevna</i>	Shaxslararo munosabat tushunchasi, mazmuni, mohiyati va jamiyat hayotidagi o'rni	71
15.	<i>RAXIMOVA Dilbar Muxiddinovna</i>	Shaxs psixologik yetukligi muammosining uzoq va yaqin xorij olimlari tomonidan o'rganilishi	74
16.	<i>БОЗОРОВ Абдусодиқ Абдурайимович</i>	Профессор-ўқитувчиларнинг касбий камолоти - таълим сифати кафолати	78
17.	<i>САИДОВА Зилола</i>	Ривожланган хориж мамлакатларида олий таълим ва мактаб ўртасидаги интеграция хусусида	83
18.	<i>ELOV Ziyodullo Sattorovich, ISMATOVA Feruza Alisher qizi</i>	Huquq-tartibot organlari psixologining kasbiy kompetensiyasining shaxsiy komponentining tuzilishini o'rganish	89
19.	<i>TILAVOV Muxtor Xasan o'g'li</i>	Boshqaruv faoliyatida qaror qabul qilishning psixologik xususiyatlari	93
MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIM			
20.	<i>ASATOVA Barfiya Faxridinovna</i>	Boshlang'ich sinflarda sinfdan tashqari ishlar mazmunini takomillashtirish metodikasi	97
21.	<i>SAFOYEV Hasan Aminovich</i>	5-6 yoshdagi bolalar uchun o'yin faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari	101

22.	SHADIYEV Feruz Jaxonovich	Maktabgacha yosh davrida bola nutqini rivojlantirishda oilaning ijtimoiy-psixologik ta'siri	106
23.	НИЯЗОВА Ситора Давроновна	Модель формирования здорового образа жизни старших дошкольников	112
24.	MADAMINOVA Yarkinoy Saparboyevna, RUZMETOVA Zuxra Shavkatovna	Boshlang'ich sinflarda texnologiya darslarini tashkil etishning psixologik jihatlari	118
FILOLOGIYA VA TILLARNI O'QITISH			
25.	OBIDOVA Shahodat Botirovna	The challenges of teaching critical reading in English to middle school students	123
26.	МАЛЛАЕВА Озода Махрамовна, МАЛЛАЕВА Мавжудахон Махрамовна	Умумтаълим мактаб инглиз тили ўқитувчиларининг касбий ривожланишида узлуксиз диагностиканинг аҳамияти	128
27.	HUSENOVA Aziza Sharipovna	Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning tayanch kompetensiyasini takomillashtirish	134
ANIQ VA TABIIY FANLARNI O'QITISH			
28.	NARKULOV Odil Oltinbekovich	Tabiiy fanlarni o'qitishda mobil ilovalardan foydalanishning pedagogik jihatlari	139
29.	OCHILOVA Maxbuba Kamol qizi	Umumiy kimyo fanidan anorganik birikmalarning muhim sinflari mavzusini o'qitishda muammoli vaziyat metodikasidan foydalanish (akademik litseylar misolida)	145
30.	OLTIYEV Azizbek Bayramovich	Aralashmalar va eritmalarga doir masalalarni yechish bo'yicha metodik tavsiyalar	151
31.	ЮНУСОВА Раъно Файбуллаевна	Тиббиёт олий таълим муассасаларида физика фанини замонавий ўқитишнинг зарурияти	155
JISMONIY MADANIYAT VA SPORT			
32.	NAZAROV Davron Baxtiyor o'g'li	Yosh sambochilarda motivlar shakllanishining psixodiagnostikasi	160
33.	ЖУРАЕВ Воҳиджон Мухаммедович	Спортчи субъектив назоратининг даъвогарлик даражасига таъсири	165
SAN'AT			
34.	SHAMSIYEV Sherzod Istamovich	Oliy ta'lim muassasalarida xor va xorshunoslik mavzularini o'qitishni pedagogik texnologiyalar asosida tashkil qilish	171
MA'NAVIYAT VA TARBIYA			
35.	AXMEDOV Aminjon Amrullayevich	Talabalarda oilaviy qadriyatlarga ijobiy munosabatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	176
36.	NABIYEV Muhrodbek Bobirovich	Islom ta'limotida barkamol inson shaxsining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini shakllantirishdagi roli	180
37.	SAFOYEV Husen Aminovich	Talabalarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning metodologik asoslari	185
38.	SAMADOV Abdulaziz Ashurovich	O'zgaruvchan ta'lim sharoitida harbiy rahbarning tarbiya tamoyillari	191
39.	УСМАНОВА Феруза Саидахмедовна	Олий таълим муассасалари талабаларининг маданият компетентлигини ривожлантиришнинг педагогик тизими	196
40.	ABDURAXMANOV Sherzod Nazarbayevich	O'quvchi yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda maktab va oilaning ahamiyati	200
PEDAGOGIK TA'LIMOTLAR TARIXI			
41.	QO'LDOSHEV Rustambek Avezmurodovich	XX asr boshlarida jadid maktablarining tashkil etilishi va o'qitish usullari	206

BO‘LAJAK O‘QITUVCHINING KASBIY TAYYORGARLIGIDA ART-PEDAGOGIK KUZATIB BORISH KONSEPSIYASI

Mirzayeva Dilfuza Shavkatovna,
Buxoro davlat universiteti
d.sh.mirzayeva@buxdu.uz

Ushbu maqolada art-pedagogik kuzatib borish konsepsiyasining tadqiqot mavzusining mazmuni, uni modellashtirish va o‘zgartirish usullari haqidagi tushunchasi ochib berilgan qarashlar, hukmlar, g‘oyalar tizimining izchil ilmiy taqdimoti sifatida ko‘rsatilgan. Bo‘ljak o‘qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik kuzatib borish konsepsiyasining terminologik asoslari mohiyati yoritilgan. "Art-pedagogik kuzatib borish", "art-pedagogik faoliyat", "art-pedagogik vositalar", "art-pedagogik o‘zaro ta’sir", "art-pedagogik jarayon", "art-pedagogik muhit" kabi tushunchalarning pedagogik jihatlari asoslangan. Art-pedagogik kuzatib borish-bu art-pedagogik faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish va bo‘ljak o‘qituvchining kasbiy tayyorgarligi uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish maqsadida pedagogika universitetining o‘quv jarayoniga qo‘shilishi uchun moslashuvchan harakatlar tizimi ekanligi ko‘rsatilgan. Biz "Art-pedagogik faoliyat" ni kasbiy g‘oyalar va maqsadlarni san‘at vositasida amalga oshirish uchun buyurtma qilingan pedagogik harakatlar majmui bo‘lgan kasbiy pedagogik faoliyatning mustaqil turi sifatida ko‘rib chiqamiz. Art-pedagogik faoliyatning asosiy sohalari sifatida ta’lim makonida san‘at, pedagogika, psixologiya va inson bilimlarining boshqa sohalari imkoniyatlarini birlashtirishga asoslangan axloqiy va estetik o‘zaro ta’sir tizimini yaratish ajratib ko‘rsatilgan.

Kalit so‘zlar: art-pedagogik, modellashtirish, konsepsiya, terminologik, art-pedagogik kuzatib borish, art-pedagogik faoliyat, art-pedagogik vositalar, art-pedagogik o‘zaro ta’sir, art-pedagogik jarayon, art-pedagogik muhit.

КОНЦЕПЦИЯ АРТ-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАБЛЮДЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ

В данной статье понятие арт-педагогического наблюдения показано как последовательное научное изложение системы взглядов, суждений, представлений, раскрывающих сущность темы исследования, её моделирования и способов изменения. выделены основы понятия мониторинга. Обоснованы педагогические аспекты такого понятия, как «педагогическая среда». Арт-педагогический мониторинг является гибким для включения в образовательный процесс педагогического вуза с целью создания благоприятных условий для профессиональной подготовки будущего учителя. Мы рассматриваем арт-педагогическую деятельность как самостоятельный вид профессиональной педагогической деятельности, представляющий собой совокупность педагогических действий, направленных на реализацию профессиональных идей и целей посредством искусства. В качестве основных направлений арт-педагогической деятельности выделяется создание системы этико-эстетического взаимодействия, основанной на объединении возможностей искусства, педагогики, психологии и других областей человеческого познания в образовательном пространстве.

Ключевые слова: арт-педагогическое, моделирование, концепция, терминологический, арт-педагогический мониторинг, арт-педагогическая деятельность, арт-педагогические средства, арт-педагогическое взаимодействие, арт-педагогический процесс, арт-педагогическая среда.

ART PEDAGOGICAL IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER TRACKING CONCEPT

In this article, the concept of art-pedagogical support is shown as a consistent scientific presentation of a system of views, judgments, ideas that reveal the essence of the research topic, its modeling and methods of change. The foundations of the concept of monitoring are highlighted. Pedagogical aspects of such a concept as “pedagogical environment” are founded. We consider “artistic and pedagogical activity” as an independent type of professional pedagogical activity, which is a set of pedagogical actions aimed at the implementation of professional ideas and goals through art. The main directions of art pedagogical activity are the creation of a system of ethical and aesthetic interaction based on combining the possibilities of art, pedagogy, psychology and other areas of human knowledge in the educational space.

Uniqueness is primarily associated with the priority of the means used, attention was paid to the features of the concept of "Artistic and pedagogical means".

Key words: art-pedagogical, modeling, concept, terminological, art-pedagogical monitoring, art-pedagogical activity, art-pedagogical means, art-pedagogical interaction, art-pedagogical process, art-pedagogical environment.

Kirish. Art-pedagogik jarayon doirasidagi badiiy asar pedagogik mazmun va kasbiy pedagogik xarakterdagi vazifalar kontekstida idrok etish, talqin qilish, baholash obyektiga aylanadi. Art-pedagogik o‘zaro ta’sirning asosi nafaqat badiiy asar, balki darsning o‘quv materialini muhokama qilish uchun boshlang‘ich sanoq nuqta bo‘lib xizmat qilishi mumkin bo‘lgan alohida badiiy obraz ham bo‘lishi mumkin. Badiiy obraz-bu badiiy ijodning voqilikning eng umumiy hodisalarini ifodalovchi ilmiy tushuncha (kategoriyasi) va olimlar (ustalar) asarlarida ham, o‘quv jarayoni ishtirokchilarining asarlarida ham har qanday san’at turining badiiy matosining (Zardo‘zlik buyumlari) asosiy birligi hisoblanadi. Shuni inobatga olgan holda, badiiy obrazlarni yetakchi art-pedagogik vosita deb atash mumkin. Alohida mikroimaj, shuningdek, makroqiyofa art-pedagogik g‘oyaning asosini tashkil qilishi mumkinligi ahamiyatga ega. O‘quv jarayoni ishtirokchilarining badiiy faoliyati art-pedagogik o‘zaro ta’sir vositasi sifatida keng qo‘llaniladi. Bu holda badiiy ijod jarayonining o‘zi alohida pedagogik ahamiyatga ega bo‘lib, uning davomida o‘rganilayotgan mavzuni tushunish, savollarga javob topish, muammoning shaxsiy ahamiyatini aniqlash va boshqalar mavjud. Badiiy va ijodiy vazifani bajarishda ishtirokchilar turli texnika va materiallardan foydalanishlari mumkin. Bu o‘quv jarayonining barcha darajalar va tarkibiy qismlarini qamrab oluvchi tizim-maqсадga muvofiq yondashuvdir. Ko‘p pedagogik nuqtayi nazarining kelib chiqishi va strategik ravishda oliy ta’limi jarayonida pedagogik nutqni ishlab chiqish uchun pedagogik nutqni dizayn uchun konseptual asosni aniqlashga imkon beradi. Tizimni o‘pish yondashuvi uslubiy, didaktik va texnologik darajadagi barcha tarkibiy va qo‘llab-quvvatlovchi elementlarning funksional aloqasini ta’minlaydi.

Tadqiqot metodi. Pedagogika universitetining o‘quv jarayonida bo‘lajak o‘qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik qo‘llab-quvvatlash.

Tadqiqot bir nechta qoidalarni o‘z ichiga olgan gipotezaga asoslanadi:

1. San’atning turli turlari va vositalarining pedagogik salohiyatidan kompleks foydalanish asosida sharoitlarni ijobiy o‘zgartirish uchun innovatsion resursga ega bo‘lgan universitet o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonini art-pedagogik qo‘llab-quvvatlash tizimi qurilishi mumkin. Ta’lim muhitini insonparvarlashtirish, pedagogik o‘zaro munosabatlarni optimallashtirish, kasb-hunar ta’limi subyektlarining ijodiy o‘zini-o‘zi amalga oshirishga qaratilgan ushbu trening. Ushbu tizim pedagogik ta’limning kasbiy va qadriyat yo‘nalishini, individual va shaxsiy yo‘nalishini va taqdimotning o‘zgaruvchanligini kuchaytirish orqali uning asl mazmunini boyitishga yordam beradi.

2. Pedagogik kadrlar tayyorlashni art-pedagogik qo‘llab-quvvatlash tizimini yaratish o‘quv jarayoniga gumanitar konseptual asosda art-pedagogik vositalar va ish shakllarini bashorat qiluvchi, o‘rnatish xarakteriga ega bo‘lgan nazariy model doirasida kiritishni taqozo etadi. Pedagogning art-pedagogik faoliyatining umumiy mantig‘i va art-pedagogik o‘zaro ta’sirning rivojlanish bosqichlari hisoblanadi. Ushbu model o‘qituvchilar tayyorlashning universitet voqeliklari va o‘quv amaliyotining o‘zgaruvchan shartlarini hisobga olgan holda vaqt va makonda konkretlashtiriladi.

3. San’atning shaxsga ta’sir mohiyatini fanlararo har tomonlama tahlil qilish, pedagogikaning inson yaratuvchi salohiyatini integratsiyalash mexanizmlarini tushunish va art-pedagogik ta’minotning uslubiy, uslubiy va texnologik vositalarini ishlab chiqish mumkin. Pedagogik ta’lim mazmuni darajasidagi san’at, davlat standartlari asosida art-pedagogik faoliyatning o‘ziga xos xususiyatlarini, uning samaradorligi mezonlari va ko‘rsatkichlarini belgilab beradi.

4. Bo‘lajak o‘qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik qo‘llab-quvvatlashni tashkil etish imkoniyati quyidagi shartlar bilan belgilanadi:

- o‘qituvchining art-pedagogik yordam ko‘rsatishga tayyorligi, bu insonparvarlik kasbiy-pedagogik pozitsiyasi va kasbiy faoliyatda san’at imkoniyatlaridan foydalanishga barqaror motivatsiya, ta’lim jarayonida san’atning qonunlari va mexanizmlari haqidagi nazariy bilimlari mavjudligida namoyon bo‘ladi;

- davlat ta’lim standartlari talablari va o‘quvchilarning aniq auditoriyasi bo‘yicha diagnostika ma’lumotlarini tahlil qilish jarayonida aniqlangan san’at vositalarini o‘quv jarayoniga jalb etishning pedagogik maqsadga muvofiqligi;

- universitetning ta’lim maydonida art-pedagogik muhitni yaratish va qo‘llab-quvvatlash;

talabalarining art-pedagogik o‘zaro ta’sir holatiga qo‘shilishi uchun yengib bo‘lmaydigan ichki to‘siqlarning yo‘qligi (san’at va ijodiy o‘zini namoyon qilishga psixologik-fiziologik va ijtimoiy-psixologik tayyorlik);

Tadqiqotning natija va muhokamasi. 1.San'at universal pedagogik vosita bo'lib, ta'lim jarayonini qo'llab-quvvatlashning yangi turi sifatida art-pedagogik yordamni yaratishga imkon beradi, ta'lim va tarbiya mazmunini individual-shaxsiy idrok etish va qadriyatlarni tushunishga, optimallashtirish va insonparvarlashtirishga qaratilgan.Ushbu turdagi yordamni rivojlantirishning nazariy, uslubiy va uslubiy asoslari tabiatni, umumiy qonuniyatlarni, tamoyillarni, turli xil pedagogik muammolarni hal qilish uchun san'atni jalb qilish mexanizmlarini o'rganadigan yangi amaliyotga yo'naltirilgan fan sohasi sifatida art-pedagogika tekisligida yotadi.

2.Ta'lim jarayonini art-pedagogik ta'minlashning mohiyati badiiy pedagogikaning asosiy tushunchalari tizimi orqali ochib beriladi:

-art-pedagogik faoliyat kasbiy pedagogik faoliyatning mustaqil turi hisoblanadi, u kasbiy g'oyalari va maqsadlarni san'at vositalari yordamida amalga oshirish bo'yicha tartiblangan pedagogik harakatlar majmui hisoblanadi;

-badiiy pedagogik vositalar pedagogik vazifalar (san'at asarlari, o'quvchilarning badiiy ijodiyoti mahsulotlari, badiiy obrazlar) bilan integratsiyalashgan holda insonning dunyoni va o'zini idrok etishining maxsus usuli sifatida san'at sohasi bilan bog'liq barcha xilma-xil hodisa va jarayonlardir;

-art-pedagogik o'zaro ta'sir “o'qituvchi (o'qituvchi)- ta'lim mazmuni-san'at vositalari-talaba (talaba)” maqsadli rivojlanayotgan tizimda vujudga keladigan o'ziga xos munosabatlar va aloqalar majmui hisoblanadi;

-art-pedagogik jarayon - pedagogik muammolarni hal qilish va pedagogik g'oyalarni amalga oshirish uchun san'atdan foydalanishning tarkibiy qismi bo'lgan pedagogik jarayon;

-art-pedagogik muhit badiiy-pedagogik faoliyatning maqsadlari, vazifalari, tamoyillariga muvofiq tartibga solingan ta'lim makonining bir qismi;

-art-pedagogik yordam art-pedagogik faoliyatni ta'lim jarayoniga integratsiyalash bo'yicha harakatlarning moslashuvchan tizimi.

3.Muallif konsepsiyasiga muvofiq, art-pedagogik yordam deganda o'qituvchilar malakasini oshirish uchun sharoitlarni yaxshilash uchun san'atning turli xil turlarini tizimli qo'llashning innovatsion yo'lini ochadigan tarbiyaviy hodisa tushuniladi.

San'atni pedagogik qo'llab-quvvatlashning funksional maqsadi kasbiy tayyorgarlikni insonparvarlashtirish va optimallashtirish, individual shaxsiy rivojlanish va o'quv jarayoni ishtirokchilarining ijodiy o'zini o'zi anglashini ta'minlash bilan bog'liq.

Art-pedagogik qo'llab-quvvatlash o'qituvchilar tayyorlashning an'anaviy shakllarini to'ldiruvchi bo'lib, ayni paytda universitet o'qituvchisi faoliyatida mustaqil yo'nalish hisoblanadi.

Yaratish va qo'llab-quvvatlash art-pedagogik yordamga qaratilgan o'qituvchilar tayyorlashning mazmun-semantik dominantlari quyidagilardir:

- shaxsga yo'naltirilgan, insonparvarlik kasbiy munosabatlarini shakllantirish;
- dunyoning ko'pligi va pedagogik voqelikni yaxlit idrok etish zarurligini anglash;
- talabalarning kasbiy va shaxsiy taqdirini o'zi belgilash;
- hodisalarning mohiyatini anglash orqali pedagogik nazariya va amaliyotni tushunish;
- kasbiy ahamiyatga ega umumiy pedagogik mahoratni rivojlantirish;
- insonparvar pedagogik o'zaro munosabatlar tajribasini o'zlashtirish;
- art-pedagogik faoliyat asoslarini egallash.

Maqsad va ilgari surilgan gipoteza tadqiqot mantig'iga mos keladigan to'rtta vazifa guruhini ajratishga imkon berdi.

Birinchi guruh vazifasi ta'limda san'atning pedagogik imkoniyatidan keng foydalanishning uslubiy asoslarini aniqlashga qaratilgan bo'lib, quyidagilarni nazarda tutadi:

-san'atning pedagogik salohiyatini aniqlash;

-turli xil san'at turlarining insonga ta'sirini kompleks tahlil qilishga, fanlararo yondashuv asosida san'at vositalari yordamida hal qilinadigan pedagogik vazifalar spektrini aniqlash;

-san'at pedagogikasi fanning yangi amaliyotga yo'naltirilgan yo'nalishi sifatida shakllantirishning tarixiy shartlarini tahlil qilish.

Ikkinchi guruh vazifasi art-pedagogik qo'llab quvvatlashning nazariy asoslarini, shu jumladan bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik qo'llab-quvvatlash konsepsiyasini ishlab chiqish zarurati bilan bog'liq bo'lib, buning uchun zarur bo'lgan:

-art-pedagogik hamkorlik-tushunchasining mohiyati va mazmunini aniqlash;

-o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi tizimida art-pedagogik qo'llab-quvvatlashning o'rni va funksiyalarini asoslash;

-bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art- pedagogik qo'llab-quvvatlash konsepsiyasini yaratish;

-oliy pedagogik ta'lim tizimida o'qituvchi tayyorlashni art- pedagogik qo'llab-quvvatlash modelini ishlab chiqish.

Uchinchi guruh vazifalari pedagogik sikl fanlari doirasida art-pedagogik qo'llab-quvvatlashning nazariy modelini sinovdan o'tkazish bilan bog'liq bo'lib, quyidagilarni o'z ichiga oladi:

-bo'lajak o'qituvchini tayyorlashning haqiqiy amaliyotini tahlil qilish asosida o'quv jarayonini art-pedagogik qo'llab-quvvatlash mazmunini konkretlashtirish;

-pedagogik tsikl fanlari misolida art-pedagogik qo'llab-quvvatlash modelini amalga oshirish bo'yicha eksperimental ishlarni tashkil etish;

-art-pedagogik qo'llab-quvvatlash samaradorligini baholash tizimini eksperimental tekshirish.

To'rtinchi guruh vazifalari, kelajakdagi o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik qo'llab-quvvatlash va uslubiy qo'llab-quvvatlashni ishlab chiqish bilan bog'liq:

-o'quv jarayonini art-pedagogik qo'llab-quvvatlashning texnologik vositalari;

-art-pedagogik darsni loyihalash metodologiyasini ishlab chiqish;

-pedagogika universitetning o'quv jarayonida art-pedagogik hamkorlikni tashkil etish shartlarini aniqlash va asoslash.

Xulosa. Tadqiqot jarayonida olingan natijalar ilgari surilgan gipotezaning to'g'riligini uning bir qator qoidalariga aniqlik kiritish orqali tasdiqlash imkonini beradi. San'atning tabiati va funksiyalarini fanlararo tahlil qilish san'atning turli turlari va vositalarining pedagogik imkoniyatlaridan kompleks foydalanish asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish imkoniyatlarini asoslash imkonini berdi. San'at va pedagogika, art-pedagogik faoliyat o'rtasidagi aniqlangan chuqur qarindoshlik, uni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'quv jarayonini rivojlantirish, tarbiyalash, kommunikativ va boshqa san'at resurslarini yangilash maqsadga muvofiqligini asoslaydi. Shaxsning kognitiv, hissiy, xulq-atvor sohalariga, inson psixikasining ratsional va intuitiv, ongli va ongsiz tomonlariga har tomonlama ta'sir ko'rsatadigan san'at sizga ko'plab pedagogik vazifalarni parallel ravishda hal qilish imkonini beradi, ishtirokchilarning ta'lim jarayoniga yaxlit qo'shilishini ta'minlaydi. Pedagogik va badiiy salohiyatni birlashtirishning tarixiy va zamonaviy tajribasini tahlil qilish badiiy pedagogikaning tabiatni, umumiy qonuniyatlarini, tamoyillarini, jalb qilish mexanizmlarini o'rganadigan pedagogika fanining mustaqil sohasi sifatida shakllanishi uchun obyektiv tarixiy va madaniy shart-sharoitlar mavjudligini aniqladi. Kasbiy-pedagogik faoliyatning mustaqil turi art-pedagogik faoliyat bo'lib, u kasbiy g'oya va maqsadlarni san'at vositasida amalga oshirishga qaratilgan pedagogik harakatlar majmui hisoblanadi. Art-pedagogik faoliyatning asosiy yo'nalishlari sifatida o'qituvchi tomonidan o'quv jarayoni ishtirokchilarining badiiy ijodini rag'batlantirish va tashkil etish, shuningdek, integratsiyalashgan holda ta'lim jarayonida axloqiy va estetik o'zaro ta'sir tizimini yaratishni ko'rib chiqish mumkin.

Adabiyotlar:

1. Александрова, Е. А. Педагогическое сопровождение старшекласников в процессе разработки и реализации индивидуальных образовательных траекторий : дис.... д-ра пед. наук / Е. А. Александрова. — Тюмень, 2006. - 375 с.

2. Алексеева, М. Ю. Развитие творческого мышления младших школьников средствами арт-терапии : на материале обучения иностранному языку : дис. ... канд. пед. наук / М. Ю. Алексеева. - Курск, 2007. - 240 с.

3. Аметова-Давыдовская, Л. А. Эмоциональный Ренессанс. Психолого-педагогическая технология использования арт-терапии в системе художественного образования / Л. А. Аметова-Давыдовская. - Ярославль : Ремдер, 2005.-192 с.

4. Артпедагогика и арттерапия в специальном образовании / Е. А. Медведева, И. Ю. Левченко, Л. Н. Комиссарова, Т. А. Добровольская. - М. : Академия, 2001.-246 с.

5. Мирзаева, Дилфуза. "Арт педагогикаси воситасида мактабгача таълим ташкилоти болалари ижодкорлигини ривожлантириш." Общество и инновации 3.1/S (2022): 141-148.

6. Мирзаева Д. Ш. Развитие творческих способностей будущих воспитателей дошкольных учреждений // Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1408-1413.

7. Курбанова, Д. Ш. М. З. "Арт-педагогические технологии коррекции страхов у детей дошкольного возраста"

**“PEDAGOGIK MAHORAT” JURNALI UCHUN MAQOLALARNI
RASMIYLASHTIRISH TALABLARI**

“PEDAGOGIK MAHORAT” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

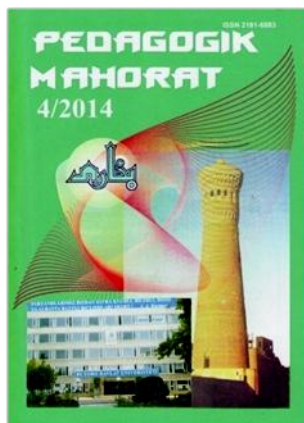
1. “PEDAGOGIK MAHORAT” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o‘zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.
2. E‘lon qilinadigan maqolalarga bo‘lgan asosiy talablar:
 - ✓ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;
 - ✓ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro‘yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 4-8 betgacha;
 - ✓ maqola nomi, annotatsiya (80-90 ta so‘z) va tayanch so‘zlar (8-10 ta) ingliz, o‘zbek va rus tillarida keltiriladi.
3. Maqola boshida UDK (udc.online internet saytidan olishingiz mumkin), mavzu, muallifning F.I.O. (to‘liq yozilishi kerak), mualliflar bir nechta bo‘lsa, ularning har biri haqida to‘liq ma‘lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko‘rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo‘llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro‘yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e‘lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.
4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 11 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o‘ng tomon 2 sm.
5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo‘lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to‘liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.
6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro‘yxatda ko‘rsatiladi. Matn ichidagi ko‘chirmadan so‘ng iqtibos olingan asarning ro‘yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o‘rinda kitob, to‘plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to‘liq nomi, nashr ko‘rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko‘rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko‘rsatiladi.
7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.
8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo‘lsa, barcha savol va e‘tirozlar bo‘yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.
9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo‘lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislari va ma‘ruzalari chop etilmaydi. **E‘lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko‘chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.**
10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o‘zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko‘rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.
11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o‘zgartirishlar kiritishga haqlidir.
12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko‘rib chiqilmaydi.

Manzil: O‘zbekiston Respublikasi, Buxoro viloyati, 200117, Buxoro shahri, M.Iqbol ko‘chasi, 11-uy, bosh bino, 2-qavat, 219-xona.

Web site: www.buxdu.uz

E-mail: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

Telegram raqami: +998 (94) 837-18-38.

Buxoro davlat universiteti muassisligidagi
“PEDAGOGIK MAHORAT”
ilmiy-nazariy va metodik jurnali
barcha ta’lim muassasalarini
hamkorlikka chorlaydi.

Pedagoglarning sevimli nashriga aylanib ulgurgan “Pedagogik mahorat” jurnali maktab, kollej, institut va universitet pedagogik jamoasiga muhim qo‘llanma sifatida xizmat qilishi shubhasiz.

Mualliflar uchun eslatib o‘tamiz, maqola qo‘lyozmalari universitet tahririy-nashriyot bo‘limida qabul qilinadi.

Manzilimiz: Buxoro shahri, M.Iqbol ko‘chasi 11-uy
Buxoro davlat universiteti, 1-bino 2-qavat, 219-xona

Tahririyat rekvizitlari:

Moliya vazirligi g‘aznachiligi

23402000300100001010

MB BB XKKM Toshkent sh. MFO 00014 INN 201504275

BuxDU 400110860064017094100079001

Pedagogik mahorat: rivojlanamiz va rivojlantiramiz!

PEDAGOGIK MAHORAT Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 2023-yil 3-son (91) 2001-yil iyul oyidan chiqa boshlagan. OBUNA INDEKSI: 3070	Buxoro davlat universiteti nashri Jurnal oliy o‘quv yurtlarining professor- o‘qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, ilmiy xodimlar, magistrantlar, talabalar, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari hamda maktab o‘qituvchilari, shuningdek, keng ommaga mo‘ljallangan. Jurnalda nazariy, ilmiy-metodik, muammoli maqolalar, fan va texnikaga oid yangiliklar, turli xabarlar chop etiladi. Nashr uchun mas’ul: Nigora SAYFULLAYEVA Muharrir: Mexrigiyo SHIRINOVA Musahhih: Sarvinoz RAXIMOVA	Jurnal tahririyat kompyuterida sahifalandi. Chop etish sifati uchun bosmaxona javobgar. Bosishga ruxsat etildi 28.04.2023 Bosmaxonaga topshirish vaqti 29.04.2023 Qog‘oz bichimi: 60x84. 1/8 Tezkor bosma usulda bosildi. Shartli bosma tabog‘i – 20,6 Adadi – 100 nusxa Buyurtma № 21 Bahosi kelishilgan narxda. “Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Buxoro shahri M.Iqbol ko‘chasi 11-uy.
--	--	---